

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

13 maart 2009

VERSLAG VAN DE VLAAMSE REGERING

Vlaanderen in Actie: Doorbraken 2020

VERSLAG VAN DE VLAAMSE REGERING

**Pact 2020: Een nieuw toekomstpact voor Vlaanderen
20 doelstellingen**

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van de heren Rudi Daems en Eloi Glorieux, de dames Mieke Vogels en Vera Dua
en de heren Jos Stassen en Jef Tavernier –**

betreffende de opmaak van een Groene New Deal voor Vlaanderen

ADVIES

**namens de Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie
uitgebracht door mevrouw Martine Fournier
aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jaak Gabriels.

Vaste leden:

de heren Thieu Boutsen, Herman De Reuse, Felix Strackx, Erik Tack, Christian Verougstraete;

de heren Ward Kennes, Erik Matthijs, Koen Van den Heuvel, Eric Van Rompuy;

mevrouw Hilde Eeckhout, de heren Jaak Gabriels, Sven Gatz; de heer Philippe De Coene, mevrouw Michèle Hostekint, de heer Ludo Sannen.

Plaatsvervangers:

de heren Erik Arckens, Frank Creyelman, mevrouw Hilde De Lobel, de heren Roland Van Goethem, Joris Van Hauthem;

de heren Ludwig Caluwé, Lode Ceyskens, Tom Dehaene, mevrouw Joke Schauvliege;

mevrouw Annick De Ridder, de heren Marc van den Abeelen, Bob Verstraete;

de heren Gilbert Bossuyt, Dany Vandenbossche, Bart Van Malderen.

Toegevoegde leden:

de heer Rudi Daems;

de heer Jan Peumans.

Zie:

2058 (2008-2009)

– Nr. 1: Verslag van de Vlaamse Regering

2059 (2008-2009)

– Nr. 1: Verslag van de Vlaamse Regering

2048 (2008-2009)

– Nr. 1: Voorstel van resolutie

DAMES EN HEREN,

Op verzoek van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting besliste het Uitgebreid Bureau van het Vlaams Parlement op zijn vergadering van 16 februari 2009 dat de Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie een advies zou geven aan de Commissie Financiën over het toekomstplan 'Vlaanderen in Actie' (ViA). Dit advies heeft ook betrekking op het voorstel van resolutie van de heren Rudi Daems en Eloi Glorieux, de dames Mieke Vogels en Vera Dua en de heren Jos Stassen en Jef Tavernier betreffende de opmaak van een Groene New Deal voor Vlaanderen (zie *Parl. St.* VI. Parl. 2008-09, nr. 2048/1) dat samen met het ViA-toekomstplan wordt behandeld.

De commissie besliste aan ViA en het gekoppelde voorstel van resolutie een algemene bespreking te wijden en het verslag van die bespreking als advies aan de commissie Financiën te bezorgen. De commissie organiseerde deze bespreking op haar vergadering van 5 maart 2009.

ALGEMENE BESPREKING

De *voorzitter* zegt dat de doelstellingen van ViA over de competitieve en duurzame economie, internationaliseren, innovatie en ondernemerschap, werkzaamheid, weerbaarheid en talent tot de bevoegdheid van de commissie Economie behoren. Hij vraagt elke fractie te beoordelen of de doelstellingen ambitieus genoeg zijn, of de Vlaamse overheid de instrumenten heeft om die doelen te bereiken.

De heer *Jan Laurys* herinnert eraan dat de parlementairen laat betrokken werden bij ViA en dat het eerder een zaak was van het middenveld van sociale partners. De commissie Economie is het gewoon dat een en ander al bedisseld is in organen als VESOC (Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité) en SERV (Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen) vooraleer zij haar licht erover mag laten schijnen. Anderzijds is het goed dat er een draagvlak gecreëerd is doordat de verenigingen meegewerkt hebben aan het verslag.

Bij het bezoek aan IMEC (het Interuniversitair Micro-elektronicacentrum) eiste Voka (Vlaams netwerk van ondernemingen) bijna dat de politieke partijen de doelstellingen van ViA in hun verkiezingsprogramma's zouden inschrijven. Het is misschien te gemakkelijk onderling iets af te spreken en dan maar te zeggen dat de partijen het er mee eens moeten zijn. Anderzijds hebben de parlementsleden evenmin alle wijsheid in pacht. Het verslag bevat maatregelen die de economie kunnen stimuleren en die gesteund worden door heel wat partners. Het is ook goed dat

het plan om van Vlaanderen opnieuw een topregio te maken, de regeerperiode overschrijdt.

Het is ook goed dat er keuzes gemaakt worden. Het is immers onmogelijk om overal geld in te blijven steken. Dat betekent niet dat er geen aandacht kan zijn voor nieuwe kansen, maar de middelen en de energie mogen niet versnipperd worden.

De laatste weken is er nogal wat te doen geweest over een adviesraad van deskundigen in het kader van de economische crisis. Toen het lid vernam vanuit welke hoek dat voorstel kwam, heeft hij zich afgevraagd waarom de financiële sector niet eerder heeft gemeld dat er een en ander schortte aan bepaalde beleggingen. Nu, in volle financiële en economische crisis, zullen juist die personen die niet reageerden, advies uitbrengen.

ViA kan deels antwoord geven op de vraag welke richting de Vlaamse Regering uit moet. Het lid denkt dat er geen nieuwe adviesraad in het leven moet worden geroepen om opnieuw tot hetzelfde resultaat te komen. CD&V blijft in ieder geval voor de volle 100 percent achter het initiatief staan.

De heer *Bart Van Malderen* sluit zich aan bij de vorige spreker. ViA heeft de verdienste om op basis van een kritische analyse het zelfgenoegzame Vlaanderen wakker te schudden. Al te vaak vergeleek Vlaanderen zich met Wallonië en vergat het dat andere regio's zich zeer snel ontwikkelden. Een regio kan wel de terechte ambitie hebben om bij de productiefste, meest performante Europese regio's te behoren, maar mag de realiteitszin niet verliezen. Het zal veel doelgerichte inspanningen kosten om het resterende potentieel daartoe te activeren.

ViA overschrijdt inderdaad de regeerperiode. Grote stappen voorwaarts vergen immers niet alleen een breed draagvlak maar ook veel tijd. De rol van het bedrijfsleven, van de overheid, van de maatschappelijke belanghebbenden, is vastgelegd. De beperkte betrokkenheid van het parlement wordt nu gedeeltelijk gecorrigeerd. De kritiek is terecht maar het is niet alleen bij ViA het geval.

De spreker zegt dat voor zijn fractie een competitieve en een duurzame economie belangrijk is. Innovatie, vereenvoudiging van de instrumenten, internationaliseren van de economie zijn juiste doelstellingen. Bij een competitieve economie heeft hij wel een randbemerking. Competitie is belangrijk, de vermarkting van innovatie is te verdedigen. De vraag is hoe de maatschappelijke return daarvan gemeten wordt. Naast het vermarkten van de innovatie, moet er gewaakt worden over een vermaatschappelijking van de innovatie. Dat valt onder een duurzame economie. Innovatie moet ook gaan over energiezuinig-

heid, over het doorbreken van kostenconcurrentie in functie van een meer kennisgerichte economie, over de uitdaging van de vergrijzing.

Langetermijnvisies, ambities volstaan niet, er moeten ook voldoende middelen voor zijn. Gezien de crisis zal het niet evident zijn om het bedrijfsleven te overtuigen om continu middelen in die opdrachten te steken. Het kan echter niet zo zijn dat de overheid er alleen voor opdraait.

Tijdens de volgende legislatuur zou het Vlaams Parlement er goed aan doen een commissie te vormen die dit soort langetermijnprocessen tracht te begeleiden, eigenlijk een soort toekomstraad.

De heer *Jos Stassen* vindt het goed dat een parlement, al is het te elfder ure en op het einde van de regeerperiode, toch tijd vrijmaakt om te discussiëren over de toekomst van de regio. De Vlaamse Regering heeft een voorzet gegeven met ViA, de Groen!-fractie heeft als enige getracht daar een eigen antwoord op te geven.

ViA dateert van voor de crisis, is gemaakt in een periode van overvloed aan groei en aan arbeid. Nu is de situatie heel anders en de uiteindelijke uitkomst is niet te voorspellen. Zo is deflatie nooit eerder voorgekomen in Europa, maar wordt het nu tot de mogelijkheden gerekend.

Op zich is een langetermijnplan goed en ViA bevat wel degelijk nuttige maatregelen, onder meer over kringlooeconomie. Dat is trouwens een idee van de groenen dat in de jaren zeventig en tachtig als onnozel werd afgedaan. Het krijgt nu wel de moderne naam, 'cradle-to-cradle'. Meer en blijvend inzetten op de kenniseconomie is ook een goede zaak. Het is goed dat er keuzes gemaakt worden, onder meer voor het vergemakkelijken van de combinatie werk-vrije tijd-zorg.

Groen! heeft een vijftal kritieken op ViA. De stempel duurzaamheid staat dan wel op het plan, maar dat betekent niet dat het ook daadwerkelijk de duurzame ontwikkeling bevordert. De ecologische logica hoort dan immers in alle aspecten te zitten. De groene New Deal is daar wel consequent in.

Ondanks de clusters, blijft ViA een soort catalogus. Omdat er te weinig keuzes gemaakt worden, zijn bepaalde opties tegengesteld, bijvoorbeeld duurzame ontwikkeling als uitgangspunt nemen, maar tegelijk blijven inzetten op de groei van een aantal niet-duurzame, niet-ecologische sectoren.

Ondanks het mooie jargon, gaat het plan uit van de klassieke economische denkpatronen en groeiparameters. De economische groei wordt gemeten via de

groei van het bruto binnenlands product. Mariette Van Puymbroeck, de eerste Agalev-senator, gaf in de jaren tachtig daarover al twee klassieke voorbeelden. Als huisvrouwen bij elkaar het huishouden gaan doen, en elkaar daarvoor hetzelfde bedrag betalen, zal het bruto binnenlands product (bbp) ontzettend stijgen, maar er wordt op zich niet meer werk verricht. Hoe meer ongevallen er gebeuren, hoe meer het bbp stijgt. Die twee voorbeelden geven aan dat die parameter alleen maar de activiteiten optelt, het is niet mogelijk om bepaalde activiteiten af te trekken. Ook productie die het gevolg is van nefaste maatschappelijke ontwikkelingen zoals vervuiling, wordt bij het bbp opgeteld. Dat geeft een vertekend beeld. Groen! schuift daarom een ander meetmodel naar voren, dat optelt wat goed is, en aftrekt wat maatschappelijk niet goed is. Zo wordt de groei anders gemeten. Het is duidelijk dat de klassieke economische partners de pen van ViA vasthielden.

Een volgende vraag is of ViA het antwoord is op de drie huidige crises: de financieel-economische crisis, de sociale crisis met de groeiende kloof tussen arm en rijk, de klimaatcrisis. De nieuwe financieel-economische crisis neemt de aandacht weg van de andere crises. Zoals gezegd dateert ViA van voor die nieuwe crisis, daarom houdt het er geen rekening mee. Het pakt ook te weinig de sociale tegenstellingen aan. Op het vlak van de klimaatcrisis is het plan gewoon te weinig ambitieus. Vlaanderen gaat zeker in de dagelijkse politiek maar ook in het plan te weinig mee in de 20-20-20-doelstellingen van Europa.

De achillespees van het plan is de logistiek, de keuze voor Vlaanderen als logistiek centrum. Alternatieve metingen bewijzen dat zelfs de zogenaamde slimme logistiek niet te rijmen valt met duurzame ontwikkeling. Vlaanderen heeft de mobiliteitsgrenzen bereikt. Toch blijft de Vlaamse Regering inzetten op logistiek. Het is niet door een klassieke vervoersmodus slim te noemen of door andere mooie woorden te gebruiken, dat de problemen verdwijnen. ViA bevat mooie principes en uitgangspunten, maar die worden niet consequent doorgetrokken. Het plan is dan ook geen antwoord op de drie crises.

De Groene New Deal tracht ecologie consequent in alle beleidsbeslissingen door te trekken. Het plan wil rekening houden met de huidige, en met de komende generaties, met het noorden en met het zuiden, met grenzen. De tekst toetst de federale maatregelen, de Waalse initiatieven, ViA.

De Groene New Deal focust op de groene economie, ook op de groene bouw. Een sterke economie start immers met een sterke bouwsector. Groen! is niet tegen mobiliteit maar wil die meer ecologisch kleuren. De kringlooeconomie, een oorspronkelijk idee van de groenen, komt ook aan bod. Ondanks de

spectaculaire daling van de olieprijs, blijft het centrale punt van alle plannen energie. Groene energie is het uitgangspunt van president Obama, van de Europese Commissie. Een ander centraal aspect is energie-efficiëntie. Schone energie zorgt voor nieuwe jobs. Nordrhein-Westfalen heeft beslist niet te gaan voor kernenergie maar wel voor een alternatief dat tot 200.000 nieuwe reguliere jobs heeft geleid. Op dat vlak heeft die regio een voorsprong die bijna niet in te halen valt.

In Spanje zijn er plannen voor een enorm zonnepark, maar ook in bepaalde landen in het Midden-Oosten. Minister Van Brempt heeft net een windmolenpark voorgesteld. Maar eigenlijk heeft Vlaanderen jaren achterstand. Uiteindelijk betekent dat ook dat er een totaal ander stroomnet nodig is. Daarin moet zwaar geïnvesteerd worden. Kortom, groene energie is de hoeksteen van het plan. Dat zal de economische processen veranderen maar ook de technische processen, zoals het bouwen.

Groen! denkt dat er heel wat mogelijk is in de bouwsector. Elke nieuwe sociale woning zou eigenlijk een passiefhuis moeten zijn. In het buitenland zijn er daar voorbeelden genoeg van. De 'sociale klimaatwijken' klinkt hier revolutionair maar in andere landen zijn er zelfs volledige steden gebouwd volgens die principes. In het buitenland heeft dat concept niet alleen een invloed op het aantal jobs in de bouwsector, maar ook op de sociale cohesie. Dat is hier ook mogelijk. Maar in praktijk zijn zelfs de openbare gebouwen hier nog niet energie-efficiënt.

Groen! schuift duurzame mobiliteit naar voren. Dat impliceert dat er nu keuzes moeten worden gemaakt. Groen! heeft de aanleg van het Deurganckdok gesteund wegens de economische en ecologische voordelen ervan. Vandaag heeft Vlaanderen de grens bereikt van de mobiliteit die het aankan. Het moet zich beperken tot het optimaliseren van de huidige mogelijkheden, onder meer in de havens. Groen! is nu dus resoluut tegen verdere containerdokken.

Autoluwe centra, grote voetgangersgebieden, fietsstraten klinken hier futuristisch maar zijn in andere landen al realiteit. Dat heeft niet alleen effecten op mobiliteit maar ook op het samenleven. Vlaanderen moet daarenboven meer gaan voor het vervoer via het spoor. Natuurlijk is Groen! niet tegen automobilititeit, maar voor het slim gebruik ervan en voor een andere voeding ervan, bijvoorbeeld via groene stroom. In Californië worden auto's al 's nachts opgeladen door energie die overdag met windmolens of zonnepanelen verzameld wordt. Die ontwikkeling is onvermijdelijk. Ook waterstof is een nieuwe energiebron.

Een ander aspect is de ecobonus voor milieuvriende-

lijke wagens. Als de ecologisering van het autopark niet gestimuleerd wordt in tijden dat het goed gaat, wordt er weinig vooruitgang geboekt. Misschien zal er wegens de crisis in de sector nu wel een en ander veranderen. Vorige week kopte De Morgen dat de toekomst van Opel de groene auto is. Ook bij de sluiting van Renault Vilvoorde werd de toekomst van de automobielsector gezien in de groene ontwikkelingen. General Motors (GM) is bijna failliet omdat het ingezet heeft op de verkeerde wagens, die bijna niemand nog koopt. De bedrijven die wel min of meer standhouden hebben ingezet op een ander soort wagen. Na de crisis zullen enkel die constructeurs overblijven die volledig ingezet hebben op de groene wagen, die nauwelijks nog verbruikt en werkt op andere bronnen dan aardolie, mogelijk een combinatie van waterstof en groene stroom.

Met groene industrie bedoelen de indieners het moderne idee van de cradle-to-cradle. Umicore Hoboken tracht geen nieuwe grondstoffen meer te gebruiken maar alleen bepaalde stoffen te hergebruiken. Er zijn nog heel wat meer jobs te creëren in de recyclagesector. Die benaming zal echter veranderen omdat een product in een kringlooeconomie geen eindpunt kent. Met elk product kan immers iets nieuws gemaakt worden. Innovatietechnologie moet dan ook focussen op dat hergebruik.

De chemische en petrochemische sector is belangrijk voor Vlaanderen, daarom moet het ook inzetten op de vergroening van die sector. De sector beseft dat zijn toekomst in die richting ligt. Het lid staft dat met de verwijzing naar de witte biotechnologie en de nanotechnologie.

Groen! heeft getracht ecologie te definiëren en het, rekening houdend met de toekomst, met grenzen, met sociale verhoudingen, toe te passen op het hele economische en maatschappelijke systeem: energie, logistiek, industrie, de bouwsector enzovoort. Het uitgangspunt wordt dus veel sterker doorgetrokken dan in ViA, dat veel te weinig keuzes op lange termijn maakt.

De heer *Louis Bril* herhaalt dat ViA een plan is van het middenveld en de sociale partners en dat het parlement stiefmoederlijk behandeld is. Desondanks zal Open Vld het plan steunen. Vlaanderen moet op termijn een topregio worden.

Politici, ook de Vlaamse, houden vaak achter de feiten aan. Ze focusten te veel op het aandeel van de Vlaamse export in de Belgische export van ongeveer 80 percent, maar zagen of wilden niet zien dat Vlaanderen op het vlak van handelspenetratie terrein verloor op zijn voornaamste handelspartners. De sociale partners die nu het laken naar zich toe halen in dit debat, hadden vroeger moeten reageren. Ze

hebben altijd meegehuild met de wolven in het bos. Dat verwijt geldt voor de vakbonden en het bedrijfsleven, maar ook voor de politici, maar het blijft moeilijk voor alle betrokkenen dat te erkennen.

Voka roept nu moord en brand en doet allerhande voorstellen, maar komt eigenlijk te laat. De wereldcrisis heeft het netwerk de ogen geopend. Voor België, Vlaanderen zal het niet evident zijn om maatregelen te nemen. ViA bevat heel wat goede voorstellen, maar is duidelijk tot stand gekomen in een periode van euforie. Bijsturingen zijn dus nu al nodig.

Het motto dat in de jaren tachtig algemeen erkend werd, blijft gelden: pas als de economie volledig gezond is, is volledige tewerkstelling mogelijk. Er moet eerst een taart zijn, pas dan kan ze verdeeld worden. Nu is het vooral zo dat er eerst gesmuld werd, vooraleer de taart volledig was.

Een belangrijke handicap voor de komende jaren is dat Vlaanderen de hefboomen voor economische beslissingen minder in handen heeft. Meer en meer bedrijven worden overgenomen door buitenlandse groepen. De crisis in de automobielsector bewijst dat er een zeer sterke vorm van protectionisme heerst. De aanpak van de crisis in Duitsland en Frankrijk bewijst dat.

Om de doelstellingen van ViA te bereiken, is de inbreng van het bedrijfsleven onmisbaar. De beslissingen worden echter meer en meer in het buitenland genomen. De Vlaamse beleidsvoerders zijn goed en lang ontvangen bij Ford om een degelijk gesprek te voeren, om toezeggingen te ontvangen. Bij GM waren ze in een uurtje buiten, dat was dus zuiver een beleefdheidsbezoek. Vlaanderen moet streven naar een betere verankering van zijn economie, in een globale economie lijkt dat echter voorbijgestreefd.

Voor de heer *Eric Van Rompuy* is ViA belangrijk, maar vorige plannen als Vlaanderen 2020 of de Kleurennota hebben bewezen dat ze niet zaligmaakend zijn. Dergelijke plannen zijn immers altijd compromissen, radicale keuzes worden er niet gemaakt. De groenen kiezen voor een ecologische economie. Het siert de groene fractie dat ze een eigen beeld ontwikkelt, maar de andere fracties hebben allicht een meer genuanceerde kijk. Wegens hun algemeenheid is het moeilijk om tegen de doelstellingen van ViA te zijn. De Lissabondoelstellingen zijn heel ambitieus maar het instrumentarium om die te bereiken is zeer gevarieerd. Het parlement wordt in laatste instantie om zijn mening gevraagd.

ViA is opgemaakt voor de economische en financiële crisis begon. De oplossingen liggen dus heel an-

ders dan een paar maanden geleden. Professor De Grauwe, de nieuwe economische goeroe, stelt voor om alle banken te nationaliseren en om geen steun te geven aan industriële sectoren als de automobielsector. Dat is volgens hem weggesmeten geld, die sectoren verdwijnen hoe dan ook wegens de hoge arbeidskosten in de West-Europese landen. Daarenboven is er een overaanbod aan auto's. Een derde advies van de professor is dat, als de privésector te weinig investeert, de publieke investeringen de basis moeten vormen van de economische relance. Het advies is dus schuld op te bouwen, de overheids-schuldgraad te verhogen. Hij ziet dat als de enige manier om de economie te doen heropflakkeren.

ViA gaat er daarentegen van uit dat de overheid moet zorgen voor evenwichtige begrotingen en flankerend beleid. Zij moet geen schuld opbouwen maar zoveel mogelijk de markt laten werken door selectief en op een voorzichtige manier steun te verlenen in domeinen als innovatie en ecologie. In het verslag van de Vlaamse Regering staat geen lijn over de steun aan industriële sectoren in moeilijkheden, over kredietgaranties of kapitaalparticipatie.

De markt zorgt automatisch voor internationale arbeidsverdeling. In een periode waarin de economie internationaal wordt, zullen de Westerse economieën zich meer en meer moeten toeleggen op kapitaal- en technologie-intensieve activiteiten in de plaats van de brede industriële productie. De spreker merkt op dat een economisch oorlogskabinet met mensen als Karel Vinck, Bea Cantillon of Karel Van Miert, totaal andere opties zou nemen dan de radicale voorstellen van Paul De Grauwe of Geert Noels. Volgens hem getuigt het eerste van gezond verstand. Het is op termijn de goede weg, want de crisis zal voorbijgaan.

Goed aan het verslag is ook dat het de zwakke punten van de Vlaamse economie in kaart heeft gebracht voor het uitbreken van de crisis. De cijfers uit de benchmarking tonen dat Vlaanderen op een aantal terreinen verrassend laag scoort. Zo staat het inzake ontwikkeling van het bruto nationaal product (bnp) per inwoner slechts op de 31ste plaats op 131 regio's, en voor uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling op de 20ste. Met een werkzaamheidsgraad van 66 percent staat Vlaanderen voorlaatste in de Europese top 15. Ook inzake milieu en alternatieve energie is de basis niet goed.

De heer Van Rompuy denkt dat men de financiële crisis moet onderscheiden van de andere problemen. Zij begon in de Verenigde Staten, maar is thans een wereldwijd fenomeen. De vraag is hoe men opnieuw voldoende vertrouwen kan scheppen opdat de banken hun smerende functie als financier van de groei kunnen waarmaken. Volgens sommigen, onder andere

ook Berlusconi, moet men daartoe alle banken nationaliseren.

In het verslag vindt men echter niet terug wat de huidige rol moet zijn van de overheid in een economie waarin een aantal industriële sectoren in vraag wordt gesteld. Onder welke voorwaarden kan de overheid het bedrijfsleven subsidiëren? Het verslag gaat nog altijd uit van evenwichtige begrotingen en een beleidsruimte van 1,5 miljard euro (bij een groei van 2 procent) de komende jaren. Maar dat is niet langer het geval. Het federale tekort gaat naar 3,5 procent van het bnp. Volgens de laatste indicaties zit ook Vlaanderen in 2009 uit samengevoegde en gedeelde belastingen met een vermindering van 1,2 miljard euro.

Als de middelen schaars zijn, is de grote vraag of men zich vandaag wel kan verbinden tot grote bedragen ter bestrijding van de economische recessie in bijvoorbeeld de automobielsector. De spreker wijst erop dat voor de redding van één enkel bedrijf van de regio Vlaanderen garanties ten belope van 300 tot 400 miljoen euro worden gevraagd, naast een kapitaalparticipatie van enkele honderden miljoenen euro. Dat is het dubbele van de jaarlijkse ecologiesteun. De heer Van Rompuy attendeert erop dat men dergelijke verbintenissen bovendien jarenlang meedraagt en memoreert daarbij de nationale sectoren.

Het lid wijst op de massale overheidsinvestering in innovatie en ecologie, die door ViA naar voren wordt geschoven. De heer Karel Vinck van de Hoge Raad voor Wetenschapsbeleid noemde voor innovatie een jaarlijks bedrag van 230 miljoen euro. Voor de hele komende legislatuur gaat het om 1 miljard euro. Om te beginnen is niet zeker dat die middelen er zullen zijn. Als ze er wel zijn, bestaat het gevaar dat hun inzet verhinderd wordt door de genoemde verbintenissen, die in de komende maanden mogelijk genomen worden.

Vervolgens bespreekt de heer Van Rompuy de zwakte van Vlaanderen in de creatie van nieuwe ondernemingen. Hij merkt op dat in een periode van zware economische recessie het ondernemerschap een hele tijd zal nodig hebben om opnieuw te ontwikkelen. Als het vertrouwen niet toeneemt, zal het aantal starters verder afnemen, verwacht hij. Hij stelt vast dat meer dan vroeger mensen voor de overheid willen werken, in het onderwijs of bij de lokale besturen.

De heer Van Rompuy besluit dat het geen goede politiek zou zijn, mocht Vlaanderen heel veel middelen inzetten voor enkele bedrijven. De discussie van de komende jaren zal immers gaan over de oriëntering van het flankerend beleid in de breedte, waarvan ViA een voorbeeld is. De budgettaire situatie zal de

komende jaren tot keuzes nopen. De beste keuze is zeker niet om te mikken op sectoren waarvan men weet dat ze het over enkele jaren moeilijk zullen hebben. Binnen die ondernemingen moet men kiezen voor duurzame en ecologische modellen.

Het lid concludeert dat ViA op termijn de juiste weg is en dat men in de komende twee tot drie jaar geen keuzes mag maken die de toekomst hypothekeren. Hij pleit ervoor om na te denken over de rol van de overheid. CD&V is altijd voorstander geweest van een gemengde economie. Het lid herinnert aan de discussie in de jaren zeventig over de juiste aanpak van de inflatie: moest men haar bestrijden met monetaire of met fiscale instrumenten dan wel aan inkomensbeheersing doen? Mensen als Paul De Grauwe pleitten voor de monetaire aanpak door controle van de geldhoeveelheid, voor een overheid met een begroting in evenwicht of met een overschot, voor de daling van de fiscale druk en het terugschroeven van het overheidsaandeel in de economie, dat toen in België 40 procent bedroeg. Dergelijke monetaristen verkozen deze aanpak boven een fiscale of een inkomenspolitiek, omdat op die terreinen de markt zichzelf zou reguleren.

Volgens de heer Van Rompuy keert deze discussie vandaag terug, al pleit een van de acteurs, de heer De Grauwe, vandaag voor schuldopbouw en een keynesiaanse relancepolitiek door de overheid, al moet zij zich wel terugtrekken uit de economie en niet subsidiëren. Maar nood breekt wet. Nadat de Vlaamse overheid twee maanden schuldenvrij was, doet zij nu opnieuw een beroep op de kapitaalmarkt. ViA maakt op dat vlak geen keuze, herhaalt het lid, maar dit zal wel meespelen in de keuzes die de komende jaren moeten gemaakt worden inzake economisch beleid in Vlaanderen.

De heer *Louis Bril* ziet geen tegenstelling tussen de doelstellingen van ViA en wat de heer De Grauwe poneert. Hij is er grondig van overtuigd dat ViA gelijk heeft met zijn pleidooi voor maximale inzet in innovatie. Het klopt dat de heer De Grauwe het had over de nationalisering van de banken maar dan wel tijdelijk, in de plaats van ze te verkopen voor een habbekrats. Ook het lid acht het verkieslijk een bank als Fortis pas te verkopen als de crisis weggeëbd is, zodat men er een pak meer geld aan verdient. Dat de heer De Grauwe sinds de jaren zeventig van mening veranderde, heeft verder te maken met de praktische ervaring die hij inmiddels opdeed.

In verband met het dreigende verlies van 8000 arbeidsplaatsen in de automobielsector, memoreert de heer Bril de periode van de steenkoolmijnen. Tijdens de betogingen zijn doden gevallen. Uiteindelijk werd 110 miljard Belgische frank geïnvesteerd om ze in leven te houden, eerst in de putten en achteraf er

rond. Voor Limburg is het finaal een goede zaak geworden.

Het lid heeft de indruk dat men opnieuw hetzelfde scenario beleeft. Ook hij vindt het spijtig dat een sector verloren gaat, maar elders worden auto's even goed en soms beter en goedkoper gemaakt. Aan die economische wetmatigheid kan men niets doen. De vijf nationale sectoren van weleer zijn stilaan geliquideerd. Nadat men er – nutteloos – veel geld had ingestopt, heeft men op een bepaald moment ingezien dat het geen zin had.

Het is normaal dat een regering compromissen probeert te sluiten, maar zachte heelmeeesters maken stinkende wonden. Het lid vindt daarom het voorstel van de heer De Grauwe tot tijdelijke nationalisering, gevolgd door verkoop met winst, niet zo gek. Of moeten de politici zichzelf het brevet van onbekwaamheid toekennen? Misschien moeten de kabinetsleden het wat zakelijker bekijken in de plaats van mee te zwemmen met de golven om hun postje te behouden.

De heer *Jos Stassen* vindt de actualisering van het voorliggende plan aan de nieuwe omstandigheden interessant. Volgens hem kan heel veel geleerd worden uit het verleden. De toestand van vandaag is heel erg vergelijkbaar met die in de jaren dertig. Ook toen begon het met een bankcrisis en de instorting van de aandelenmarkten. Misschien waren de mechanismen anders, maar het gevolg in beide gevallen was wel dat de crisis in de financiële sector een ontzettende invloed had op de reële economie.

Zeker in Amerika heeft de toenmalige aanpak de eerste jaren averechts gewerkt. Hij was gebaseerd op het geloof dat men de banken mocht laten failliet gaan en dat de economie zichzelf zou herstellen. Maar dat heeft niet gewerkt. Er was pas opnieuw vooruitgang na het afsluiten van de New Deal. Men vertelt dat de crisis ook deze keer zo groot is geworden omdat president Bush twee banken heeft laten failliet gaan. De wereldwijde gevolgen daarvan zijn nog altijd niet opgelost. Tegelijk bleek het banksysteem vol lucht te zitten, waardoor de banken vandaag hun taak niet meer kunnen vervullen om te zorgen voor het smeren van de wereldeconomie.

Uiteindelijk bestond de aanpak in de jaren dertig in gerichte investeringen door de overheid. Duitsland deed dat in de wapenindustrie, andere landen ook in grote infrastructuurwerken. Ook na de oorlog gebeurden dergelijke investeringen in de wederopbouw, die uitliepen tot de jaren zestig en het begin van de jaren zeventig. Het lid erkent wel dat dit in België langer heeft geduurd, waardoor de schuld is ontstaan.

Hij denkt dat het noodzakelijk is om een sterker toezicht uit te oefenen op de banken en ze in tijden van nood zelf in handen te nemen. Alles wat gebeurt, komt uiteindelijk daarop neer. Dat was zo met de Bank of Scotland en Dexia, en in feite ook met Fortis. Ofwel wordt de overheid eigenaar, ofwel garandeert zij alles. Dergelijke tijdelijke nationalisering creëert zekerheid. Het lid hoopt wel dat men daar de nodige lessen uit trekt voor een betere controle van het financiële systeem dan vroeger. De autoregulering, die door president Reagan werd nagestreefd, blijkt niet te werken.

De heer Stassen denkt dat de politiek van overheidsinvesteringen zal groeien. De vragen die dan rijzen zijn: tot hoever moet hij gaan en in welke sectoren? Wat Geert Noels betreft, onderstreept het lid dat de zakenbank Petercam zijn klanten altijd adviseerde te investeren met een toegevoegde waarde op tien, vijftien of twintig jaar, en dat ook zelf altijd deed. Daardoor kwam hij in de buurt van een ecologische economie. In tempore non suspecto had hij al zware kritiek op de cashfondsen die onder andere PCM (de vroegere eigenaars van onder andere De Volkskrant en de NRC) hebben leeggezogen. Het is dat soort van maatschappijen, dat winst wilde halen op korte termijn, dat het hele systeem heeft ondergraven.

De politiek die Vlaanderen volgens het lid moet voeren, is enerzijds mee een rol spelen in de redding van het banksysteem. De geschiedenis heeft geleerd dat laten begaan, niet werkt. Anderzijds moet het een politiek van gerichte investeringen voeren. Ook de Groene New Deal heeft een heel sterke investeringscomponent. Het gaat meer bepaald om investeringen in groene banen in de bouw en de energie, en in het hele 'cradle to cradle'-verhaal. De heer Stassen vindt het daarom belangrijk dat het voorliggende ViA-plan wordt aangepast door het investeringsritme op te schroeven en gericht te maken.

De heer *Bart Van Malderen* stelt vast dat de heer Brill zich achter het pleidooi van professor De Grauwe schaart om al dan niet tijdelijk te nationaliseren. Hij suggereert hem om te gaan praten met zijn federale politieke familielid Reynders, die blijkbaar een andere optie heeft gekozen. Dat het probleem nog niet is opgelost, komt precies doordat men bewust – en ideologisch gevoed – een dergelijke beslissing niet heeft genomen.

De heer *Louis Brill* vindt deze analyse niet in tegenspraak met wat hijzelf heeft gezegd. Hij herinnert eraan dat hij de huidige generatie politici die aan de macht is, een gebrek aan politieke moed verweet. Het faillissement van Lehman Brothers, waarnaar de heer Stassen verwees, was inderdaad een stommeit van belang. Anderzijds heeft president Bush in 2004 wel een poging ondernomen om de CDO's (Colla-

teralized Debt Obligations) op te doeken, maar hij werd door de democratische meerderheid in het Huis van Afgevaardigden niet gesteund. Dit alles inspireert tot relativering, meent het lid.

Wat de historische vergelijkingen betreft, beveelt de heer *Bart Van Malderen* de lektuur van Rik Coolsaet aan, die zegt dat de geschiedenis zich inderdaad herhaalt, maar altijd anders. Zij is een rivier, die haar gang gaat, bochten maakt, af en toe zeer traag vloeit maar ook in een stroomversnelling verzeild kan raken. Voor wie er middenin zit, lijken deze verschijnselen onontkoombaar, maar van op afstand kan men ze beter inschatten.

Vervolgens gaat hij in op de transities in de industriële economie. Het is verkeerd om te denken dat zij pas met deze crisis is begonnen. Het proces is integraal al langer aan de gang en ook in tijden van hoogconjunctuur zijn schokken voelbaar geweest. Anderzijds is het wel zo dat sommigen van de crisis gebruik of misbruik willen maken om plannen die al langer in de kast zaten, te gaan uitvoeren en vooruit te gaan lopen op het proces. Het lid doelt meer bepaald op herstructureringen en delokalisatie.

Het lid is het oneens met de opvatting dat men in Vlaanderen of West-Europa een economie kan opbouwen zonder industriële poot, al erkent hij wel dat die laatste anders zal moeten gaan werken dan vandaag. In de plaats van te concurreren op het vlak van kosten, moet men de economie laten drijven door innovatie. De markt alleen kan die transitie volgens hem niet afdoende organiseren. Er is ook een actieve overheid nodig, die meer doet dan toezicht houden.

Als men vandaag inspanningen doet om bepaalde industriële takken in Vlaanderen te houden, is dat niet om de pseudozekerheid te geven dat er niets zal veranderen. Dat is het verschil met de jaren zeventig. Boudweg beweren dat men de slag om het auto-mobil heeft verloren, zoals De Grauwe beweert, is een brug te ver. De heer Van Malderen herinnert eraan dat bij de sluiting van de Boelwerf een heel stuk van het economisch weefsel werd weggehakt. Een groot aantal mensen van een generatie in het Waasland werd afgeschreven. Zij raakten nooit meer aan de slag. Het opgeven van bijvoorbeeld de autoassemblage in Gent, zal gevolgen hebben voor Arcelor-Mittal en voor de hele haven. De heer Van Malderen pleit voor verantwoordelijkheidszin. De overheid moet daarom een actieve rol spelen in het transitieproces. Daarbij moet een langetermijnvisie het verschil maken met de nationale sectoren uit de jaren zeventig en tachtig.

De heer *Jan Laurys* vindt het de grote verdienste van Groen! dat ecologische accenten in politiek en beleid zijn ingebracht. Anderzijds vindt hij het een stap te

ver om ecologie in de plaats van economie als uitgangspunt te kiezen. Hij is het eens met investeringen in duurzaamheid maar niet met wat Groen! wil laten vallen.

Ook duurzame energie ziet het lid als een verre doelstelling, want vandaag betekent zij volgens hem geen of hele dure energie. De CD&V-fractie wil geen risico's nemen inzake energiebevoorrading. Zij is niet per se voor kernenergie maar wil de centrales toch zo lang mogelijk open houden met het oog op een praktische en betaalbare bevoorrading.

Wat mobiliteit betreft, ziet de CD&V-fractie ook wel wat er dagelijks op de wegen gebeurt, maar zij wil de economie niet lamleggen door dit resoluut stop te zetten. Op termijn gelooft CD&V wel in de noodzaak om rekening te houden met de draagkracht van de samenleving, maar op korte termijn moet men pragmatisch zijn en compromissen sluiten.

De heer *Eric Van Rompuy* wijst op een groot verschil met de jaren dertig. In tegenstelling tot de 'beggar my neighbour policy' van die tijd, is vandaag de vrijhandel nog altijd de motor van de ontwikkelingen op wereldschaal. Daarbij komt dat vandaag de euro bestaat. In de jaren dertig stortte het internationale muntsysteem, gebaseerd op de goudstandaard, in. Na de oorlog werd het Internationaal Monetair Fonds (IMF) opgericht ter stabilisering van het monetaire systeem en werden de GATT-akkoorden afgesloten.

Een ander verschil met de jaren dertig is dat het aandeel van de overheid in de EU-economie tien jaar geleden, voor de uitbreiding met de Oost-Europese landen, nog 40 procent van de bnp bedroeg. In de jaren dertig bedroeg het in Amerika misschien 15 procent en in Europa misschien 20 procent. Bovendien bestond er toen, in tegenstelling tot nu, geen sociale zekerheid.

De heer Van Rompuy erkent weliswaar dat de instorting van het financiële systeem niet zonder gevolgen blijft voor de banksector en de economie, maar eens het vertrouwen hersteld is, zal men niet zoals in de jaren dertig te lijden hebben onder protectionisme, een gebrekkig internationaal monetair systeem en het ontbreken van een stabiliserend overheidsbeleid.

De heer *Jan Penris* werpt tegen dat er vandaag veel meer spelers zijn dan toen. De jaren dertig waren een koloniale tijd. Grote delen van de wereld waren onder de hoede van koloniale machten. Zij zijn nu zelf medespelers geworden. De oud-kolonies zijn juist de trekkers van de huidige wereldeconomie. Ook daarmee moet rekening gehouden worden.

De heer *Louis Bril* wijst op de verschuiving van de industriële naar de diensteneconomie. Hij herinnert aan een gelegenheid waarbij oud-gouverneur van de Nationale Bank Verplaetse uitgejouwd werd toen hij dat durfde te verklaren. Toch valt deze evolutie volgens het lid niet tegen te houden.

De verslaggever,

Martine FOURNIER

De voorzitter,

Eric VAN ROMPUY
